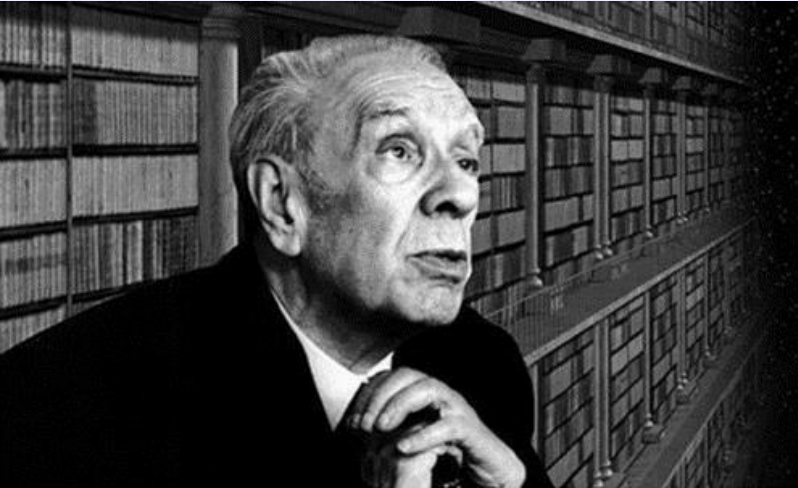

**Dünya Edebiyatı: Evrensel Şiir,
Geniş Zamanda ve Geniş Coğrafyada**

Jorge Francisco Isidoro Luis Borges Acevedo
Hayatı ve Eserleri

Hazırlayan: A. Bahar Ceritoğlu

25.01.2023

İÇERİK

YAŞAMI

EDEBİ KİŞİLİĞİ

ESERLERİ

ÖZEL HAYATI

«ANLAR» ŞİİRİ

KAYNAKÇA

YAŞAMI

- 24 Ağustos 1899 Buenos Aires'te doğdu - 14 Haziran 1986 Cenevre'de vefat etti.
- Babası Jorge Guillermo Borges avukat ve psikoloji öğretmeni idi.
- Borges eğitimini önceleri özel dersler ve hocalarla devam ettirmişti.
- Borges Ailesi 1914 - 1919 yılları arasında Cenevre'de yaşadı. Borges eğitimine buradaki Calvin Koleji'nde devam etti.
- Ardından 1921 yılına kadar İspanya'ya geçip Barselona, Seville ve Madrid gibi şehirlerde kaldıktan sonra tekrar Arjantin'e döndüler.

Borges, 1902

Kızkardeşi Norah Borges
ile

Borges Ailesi

- Maddî sıkıntılar çeken Borges 1937'de (22 yaşında) Belediye Kütüphânesi'nde çalışmaya başladı. 1946'da Juan Perón'un iktidara gelişiyle, kütüphanedeki işinden atıldı. 1955'te ise Peron devrilince hayâlindeki meslek olan Arjantin Ulusal Kütüphânesi Müdürlüğü'ne getirildi.
- 1955'de görme yetisini tamamen kaybeden Borges, "Bana aynı anda hem 800,000 kitabı hem de karanlığı veren Tanrı'nın muhteşem ironisi" diyerek bu gerçeği kabullenmiştir.
- 1956'da Buenos Aires Üniversitesi'nde İngiliz ve Amerikan edebiyatı profesörlüğüne atandı ve 12 yıl bu görevi yürüttü.
- 1970'li yıllarda ABD'de çeşitli üniversitelerde dersler verdi.
- 1973'te Peron geri dönünce, Ulusal Kütüphane'deki görevinden istifa ederek Cenevre'ye gitti.
- 87 yaşında, 14 Haziran 1986'da Cenevre'de karaciğer kanserinden hayatını kaybetti.

EDEBİ KİŞİLİĞİ

- Babaannesi İngiliz olduğu ve evde iki dil birden konuşulduğu için her iki dili de çok iyi derecede konuşabiliyordu. Eğitime büyük önem veren ve edebiyata düşkün olan bir babası vardı ve oğluna satranç tahtası üzerinde felsefeyi ve edebiyatı öğretti.. Evlerinde Borges'in hayal gücünü sürekli olarak işgal edecek bir bahçe ve kütüphane vardı.
- 9 Yaşındayken El Pais gazetesinde yayınlanacak Oscar Wilde'nin Mutlu prens kitabını İspanyolca'ya çevirdi.
- Cenevre'de (1914) Latince, Fransızca ve Almanca öğrendi. Sembolizm akımının örneklerinden Verlaine, Rimbaud ve Mallarmé'in eserleriyle bu sırada tanıştı. Schopenhauer'a olan sevgisi ve Walt Whitman'ı keşfetmesi de Cenevrede'yken başladı. Walt Whitman'nin tarzından etkilenerek “Hymn to Sea” adlı şiirini yazdı.
- 1919-1921 yılları arasında Barselona, Seville ve Madrid gibi şehirlerde kaldı ve yazar olmaya karar verdi. Babasına 1870'lerde geçen bir roman yazmasında yardımcı oldu.

EDEBİ KİŞİLİĞİ

- Birkaç edebî gruba girme çalışmasından sonra, Endülüslü şair Rafael Cansinos-Asséns'in etkisiyle kendisini "ultraistler" grubundan saymaya başladı. Kısa zamanda aidiyet hissinden sıkılarak bağımsız olarak çalıştı.
- Denemelerle ve şiirle pasifizm, anarşi, Rus devrimi gibi bâzı şeyleri övdüğü, genel düşüncelerini dile getirdiği iki kitap yazdı. Ama sonra yazdıklarından utanarak, her iki kitabı da İspanya'dan ayrılmadan önce imha etti.
- 1921'de Buenos Aires'e geri dönmesinden sonra, düşünceleri Arthur Schopenhauer, George Berkeley ve David Hume'ün bir yansıması olan, babasının arkadaşı Macedonio Fernandéz'den etkilendi. Edebî stili ekzantrik ve düşünce tarzı karmaşık olan Fernandéz'in Borges'e en büyük etkisi her şeye kuşkuculukla bakmasını sağlamak oldu.
- 1923'te ilk kitabı Buenos Aires Tutkusu (Ferver de Buenos Aires) basıldı.

EDEBİ KİŞİLİĞİ

- 1924-1933 arasında pek çok yazısı ve şiiri basıldı (Luna de Enfrente 1925'te, San Martin Defteri (Cuaderno San Martín) 1929'da).
- Victoria Ocampo ve kız kardeşi Silvina tarafından 1931 yılında kurulan ve Latin Amerika ile Avrupa arasında kültürel bir köprü oluşturan «Sur» dergisinin baş yazarlarından oldu.
- 1933-1934 yıllarında Crítica'da Alçaklığın Evrensel Tarihi (Historia universal de la infamia) yayımlandı. Bu eser Borges'in daha önce yazdığı hikayelerinin yeni oluşturduğu kurgu ile birleşmesinden oluşmaktaydı. Gerçeğin ve hikâyenin harmanlandığı bu hikâyeler gerçeküstü bir otantizm taşıyorlardı. Daha sonraları bu tarz «**Büyülü Gerçekçilik**»'in ilk örneklerinden sayılmaktadır.
- Asıl kariyeri ise "**Borges stili**"nin ilk örneği denilen 1935'te yazdığı ve hayâlî bir romanı eleştirdiği "Al-Motasim'e Bir Bakış" isimli öyküsüdür.
- 1936'da denemelerini topladığı Sonsuzluğun Tarihi (Historia de la eternidad) basıldı.

EDEBİ KİŞİLİĞİ

- 1937'de Belediye Kütüphânesi'nde çalışırken modern edebiyatın uluslararası örneklerini İspanyolca'ya çevirdi. Virginia Woolf'un ve William Faulkner'ın kitapları İspanyolca'ya ilk kez Borges tarafından kazandırıldı.
- 1938'de babasının ani ölümü ile sarsıldı. Başını vurup baygın düşmesinden sonra kendisine Septisemi (Kan zehirlenmesi) teşhisi konuldu ve uzun bir süre yazma çalışmalarına ara verdi.
- İyileştikten sonra "Pierre Menard, Don Quixote'un Yazarı"nı kaleme aldı. Ardından da "Tlön, Uqbar, Orbis Tertius" geldi. Her iki öykü Victoria Ocampo'nun "Sur" adlı edebiyat dergisinde yayınlandı.
- Bunların başarısının verdiği motivasyonla Babil Kütüphanesi'nin çalışmalarına başladı. 1941'de bu öykülerin toplandığı "Yolları Çatallanan Bahçe" basıldı. Aynı öyküler toparlanarak "Artifices" adlı kitabına eklendi ve 1944 yılında "Ficciones" adıyla yeniden basıldı.
- 1942'de "Bustos Domecq" takma adı altında Adolfo Casares ile birlikte polisiye hikâyeler dizisi olan «Don İsidro İçin Altı Problem»i yazdılar.

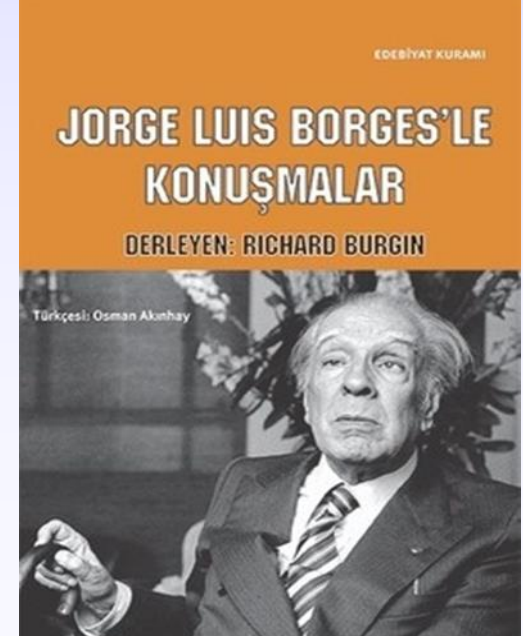
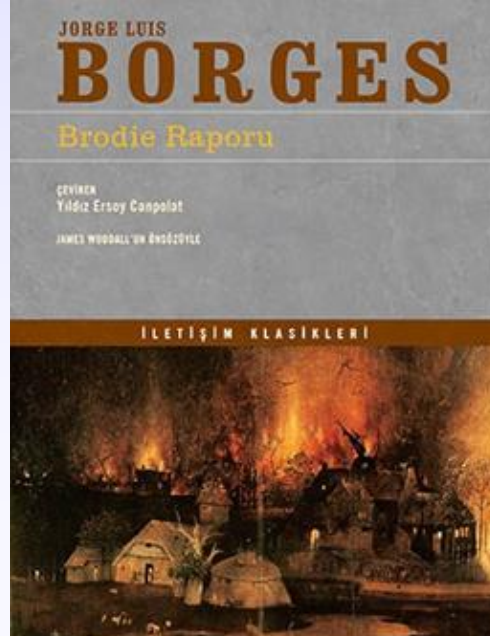
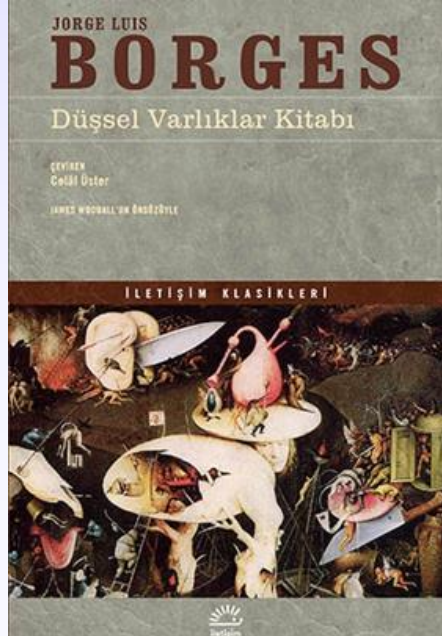
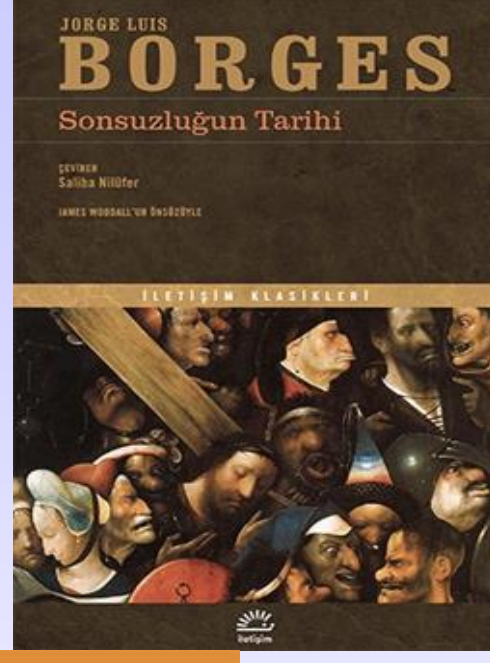
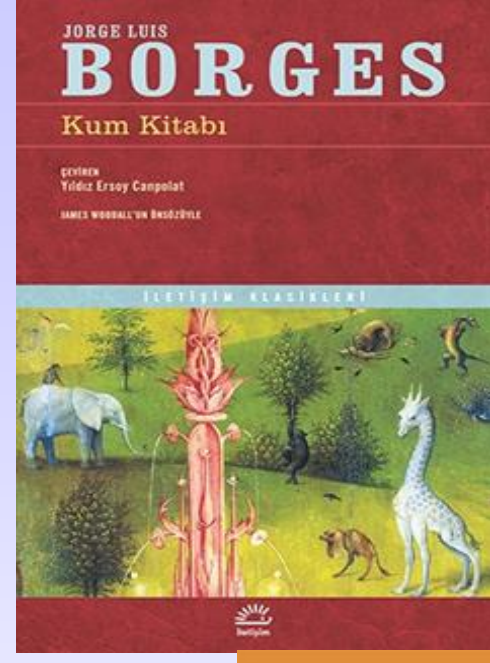
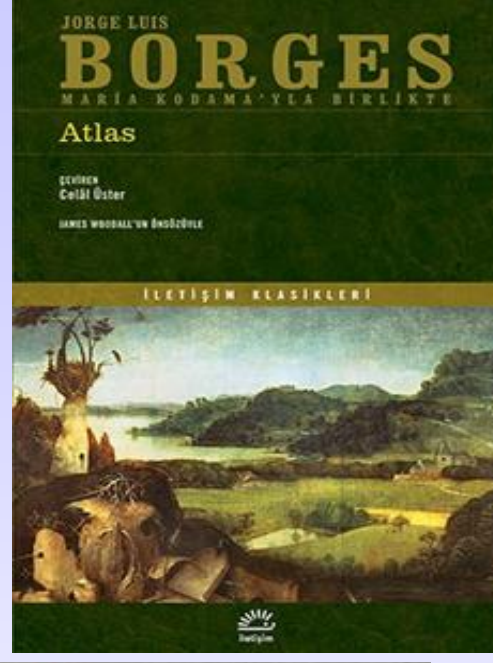
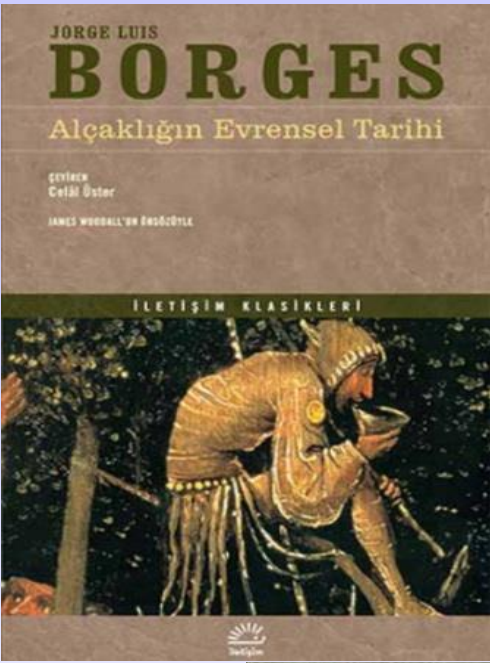
EDEBİ KİŞİLİĞİ

- 1941-1944 arasında felsefe, gerçekler, fantezi ve gizemleri harmanladığı öykülerin yanında anti-semitizmi, faşizmi ve nazizmi eleştiren politik makaleler de yazdı.
- 1946'da kütüphanedeki işinden atıldıktan sonra Arjantin'den Uruguay'a kadar pek çok yeri gezip, Budizmden Blake'e kadar pek çok konuda seminerler verdi ve iyi para kazandı. Ancak ailesi Peron'un baskıcı rejiminde zor günler geçirdi, annesi ve kız kardeşi hapse girdi.
- 1949'da eleştirmenlerce Borges'in en iyi eseri olarak görülen 17 öykülük kısa hikâyeler kitabı Alef (El Alef) basıldı.
- 1961'de Samuel Beckett'le birlikte Uluslararası Yayımcılar Ödülü'nü (Formentor Ödülü) kazandı.
- Ders vererek ve yolculuk yaparak geçirdiği zamanın meyvesi 1975'te basılan toplama hikâyelerin yer aldığı Kum Kitabı (El libro de arena) oldu. Dünya gezilerinin sonucunda ise, ona eşlik eden Maria Kodama'nın resimlerini çektiği yazılarını ise kendi yazdığı Atlas (1984) yayınlandı.
- Zannedilenin aksine, Nobel ödülünü alamadan vefat etti.

EDEBİ KİŞİLİĞİ

- Borges okurunu, okumaya başladığı andan itibaren her sayfada yeni bir kapının açılacağı dev bir labirentte hissettirir. Gerçek ile fantastik öğelerin ustaca birbirine karıştığı, gerçeklikten kopmaya başladığınız, her şeyin bulanıklaştığı o ince, okuru allak bullak eden çizgide dizginleri ustaca ele alır ve sembollerle, mitlerle, imgelerle örülü anlatımıyla okuru silkeler ve yeniden gerçekliğe geri getirir.
- Labirentler ve aynalar yazılarında sıkça rastlanan sembolik öğelerdir. Labirent sözcüğü neredeyse Borges'le özdeşleşen bir sözcüktür ve öykülerinde yaşama karşılık gelir. Borges, evrenin sonsuzca büyüyen, birbirini yineleyen, birleşen, ayrışan, paralel giden baş döndürücü bir zaman ağı olduğuna inanmıştır. Bu ağ, bütün zamanların olasılıklarını içinde barındırmaktadır.
- Ayna sembolü ise ben'in çoğulluğu fikrine vurgu yapar. «Ben değişkendir ve biz hem farklı hem aynı bizleriz» diye ifade eder Borges. Aynaların, kendinde olmayan bir gerçekliği göstermesiyle kişisel bir yanı vardır.
- Bu üslup ile yazın dünyasına “Borgesvari” terimini de kazandırmıştır.

ESERLERİ

ÖZEL HAYATI

**Borges ve annesi Leonor,
1962**

Borges ve Estela Canto

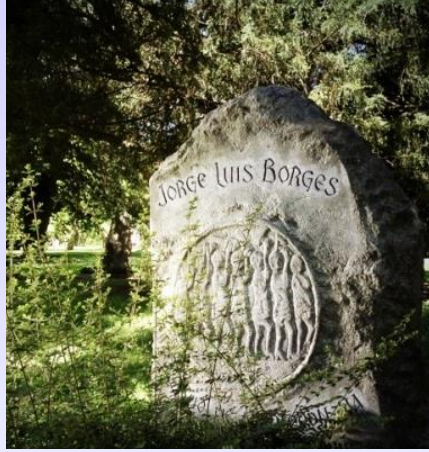
**Borges, annesi Leonor
ve
Elsa Astete**

Borges ve María Kodama

ANLAR (MOMENTOS)

Eğer, yeniden başlayabilseydim yaşamaya,
İkincisinde, daha çok hata yapardım.
Kusursuz olmaya çalışmaz, sırtüstü yataardım.
Neşeli olurdum, ilkinde olmadığım kadar,
Çok az şeyi / Ciddiyetle yapardım.
Temizlik sorun bile olmazdı asla.
Daha çok riske girerdim.
Seyahat ederdim daha fazla.
Daha çok güneş doğuşu izler,
Daha çok dağa tırmanır, daha çok nehirde yüzerdim.
Görmediğim birçok yere giderdim.
Dondurma yerdim doyasıya ve daha az bezelye.
Gerçek sorunlarım olurdu hayali olanların yerine.
Yaşamın her anını gerçek ve verimli kılan insanlardandım ben.
Yeniden başlayabilseydim eğer, yalnız mutlu anlarım olurdu.

Farkında mısınız bilmem. Yaşam budur zaten.
Anlar, sadece anlar. Siz de anı yaşayın.
Hiçbir yere yanında termometre, su, şemsiye ve paraşüt
almadan,
Gitmeyen insanlardandım ben.
Yeniden başlayabilseydim eğer, hiçbir şey taşımazdım.
Eğer yeniden başlayabilseydim,
İlkbaharda pabuçlarımı fırlatır atardım.
Ve sonbahar bitene kadar yürürdüm çıplak ayaklarla.
Bilinmeyen yollar keşfeder, güneşin tadına varır,
Çocuklarla oynardım, bir şansım olsaydı eğer.
Ama işte 85'indeyim ve biliyorum...

ÖLÜYORUM...

Jorge Luis Borges

Çeviri: Şair Can Akın

- https://tr.wikipedia.org/wiki/Jorge_Luis_Borges
- <https://kidega.com/yazar/jorge-luis-borges-131544/>
- <https://www.kitapyurdu.com/yazar/jorge-luis-borges/8530.html>
- <https://www.antoloji.com/jorge-luis-borges/hayati/>
- <https://www.biyografi.net.tr/jorge-luis-borges-kimdir/>
- <https://www.dunyabizim.com/buyulu-oykulerin-dehasi-jorge-luis-borges-kimdir-p18-aid,11810.html#galeri>
- <http://www.leblebitozu.com/arjantinli-buyuk-yazar-jorge-luis-borgesin-eserleri-ve-hayati/>
- <https://iletisim.com.tr/kisi/jorge-luis-borges/4805>
- <https://www.salom.com.tr/haber/115918/jorge-luis-borgesin-israil-ve-yahudilere-olan-sevgisi-yeni-bir-kitapta-ortaya-cikti>
- <https://mahaledebiyat.com/buyulu-gercekcilik-akiminda-bir-deha-jorge-luis-borges/>
- <https://www.neokuyorum.org/kelimelerin-gorunmeyen-anlamlarinda-yasayan-jorge-luis-borges/>
- <https://anetteinselberg.com/2019/01/23/jorge-luis-borgesin-eserleri-ve-hayati/>